

Дорогий третьокласнику! Дорога третьокласнице!

Ми, Дмитрик і Наталочка, вітаємо тебе на наступній сходинці до знань про навколишній світ.

Разом ми продовжимо досліджувати і пізнавати таємниці природи, правила співжиття у суспільстві, себе та власні можливості; вчитися вести здоровий спосіб життя, дотримуватися правил безпечної поведінки в різних ситуаціях, створювати вироби своїми руками.

А ще на нас чекає цікава робота в комп'ютерному класі, де ми здобуватимемо нові знання та навички з інформатики.

Отож, вирушаймо досліджувати цей дивовижний світ!

Умовні позначення

— поміркуй, виконай завдання, перевір себе

— скринька порад

— попрацюй у парі

— прочитай

— попрацюй у групі

— словничок

— досліді

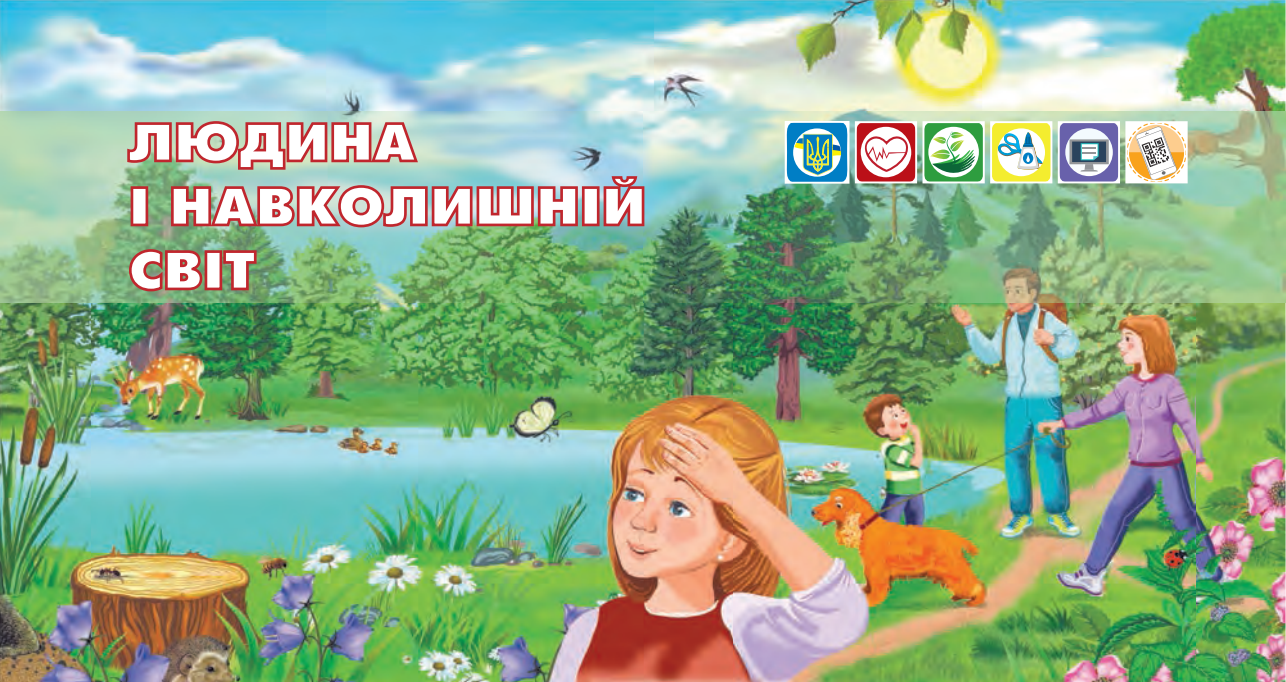

— підсумуй свої знання

— електронний додаток

ЛЮДИНА І НАВКОЛИШНІЙ СВІТ

ЛЮДИНА – ЧАСТИНА ПРИРОДИ І СУСПІЛЬСТВА

Природа — частина навколишнього світу

Пригадай, що належить до природи.

Тобі вже відомо, що природа є частиною навколишнього світу, у якому ти живеш. Природне до-
вкілля утворюють об'єкти — **тіла** неживої та живої
природи.

Організми (тварини, рослини, гриби та бактерії) — це тіла живої природи. Вони народжують-
ся, дихають, живляться, ростуть, розмножуються
і вмирають.

Наведіть приклади різноманітних організмів. Обгово-
ріть, що їм потрібно для життя.

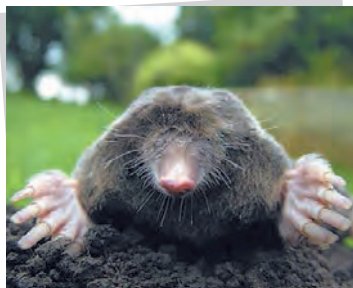
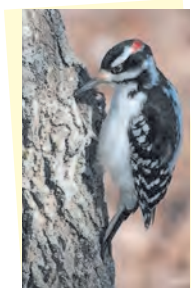

Досліді, які тіла неживої природи та які організми
трапляються тобі дорогою до школи. Які зв'язки є між
ними?

У природі все взаємопов'язане. Зв'язки існують між неживою і живою природою, рослинами і тваринами, різними тваринами.

Розкажи про зв'язки між зображеними природними тілами.

У природі постійно відбуваються зміни, які називають **явищами природи**. Так, день змінює ніч, одна пора року — іншу; змінюється вигляд Місяця на небі, погода, життя рослин і тварин. Явища природи, пов'язані зі змінами пір року, називають **сезонними**.

Складіть перелік сезонних явищ, які відбуваються у неживій та живій природі: *1 група* — восени, *2 група* — взимку, *3 група* — навесні; *4 група* — влітку. Опишіть їх. Поділіться одне з одним своїми враженнями від цих явищ.

Дмитрику, а що тобі відомо про зміни в природі?

Я дізнався, що одні зміни відбуваються швидко, інші — повільно. Наприклад, квітки кульбаби розкриваються вранці й о третій годині дня вже закриваються. А от прикладом повільних змін може бути перетворення невеликого озера на болото.

Розкажи про явище природи, яке ти вивчав/вивчала або яке доводилось спостерігати під час літніх канікул.

Природне довкілля змінюється внаслідок діяльності людей. Там, де ріс чагарник або простягалось болото, тепер колоситься пшениця. Через широку річку пролягає міст, а на її берегах зеленіє парк.

Дуже важливо, аби господарська діяльність людини не завдавала природі шкоди. Для збереження життя на планеті люди повинні охороняти природу, розумно використовувати і примножувати її багатства.

Перевір себе

1. Назви ознаки, які відрізняють організми від тіл неживої природи. Наведи приклади тіл природи.
2. Доведи на прикладах, що між неживою і живою природою існують взаємозв'язки.
3. Що таке явища природи? Які з них називають сезонними? Наведи приклади явищ природи.
4. Як впливає на природу діяльність людини?

Підсумуй свої знання

- Природа є частиною навколишнього світу.
- Природне довкілля утворюють тіла неживої та живої природи.
- У природі все взаємопов'язане. Зв'язки існують між неживою і живою природою, рослинами і тваринами, різними тваринами.
- На відміну від тіл неживої природи, організми народжуються, дихають, живляться, ростуть, розмножуються і вмирають.
- Зміни в природі називають явищами.
- Природне довкілля змінюється внаслідок діяльності людей.

Людина — частина природи

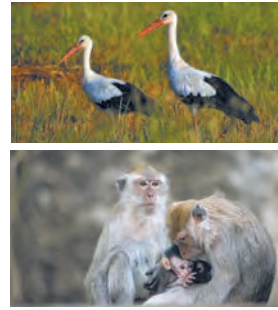

Чим людина відрізняється від інших істот?

Людина — частина живої природи. Як і всі інші організми, вона народжується, дихає, живиться, росте й розвивається, розмножується. Їй потрібні для життя повітря, вода, їжа, сонячне світло й тепло.

Поміркуйте, з якою групою тварин людина має найбільше спільних ознак. Чи вміють ці тварини читати і писати, рахувати, міркувати, складати казки?

Людина — розумна істота. Вона спілкується за допомогою мови. Людина здатна мислити, працювати та створювати те, чого ніколи не було в природі.

Розгляньте житла людей і тварин. Дізнайтеся, із яких матеріалів вони зроблені.

На відміну від тварин, люди використовують для будівництва житла не тільки природні матеріали,

а й створюють нові: наприклад, цеглу, залізобетон, скло, пластмасу.

Для чого люди винайшли ці предмети? Чи потрібні такі винаходи тваринам? Чому?

Люди побудували міста й дороги, фабрики і заводи, винайшли транспорт, телефони й телевізори, комп'ютери та різноманітні гаджети. Вони пишуть книги і музику, створюють картини й скульптури; вивчають природу, розкривають її таємниці.

А ще за допомогою уяви люди здатні подорожувати в минуле і майбутнє.

Пригадай місце, де ти почувався/почувалася найкраще. Заплющ очі і здійсни туди уявну подорож. Розкажи про свої враження.

Перевір себе

1. Як довести, що людина — частина живої природи?
2. Назви спільні та відмінні ознаки між тваринами і людиною.

Підсумуй свої знання

- Людина — частина живої природи.
- Людина — розумна істота. Вона здатна створити те, чого ніколи не було в природі.
- Людина відрізняється від інших живих істот мисленням, мовою, уявою, працею, спілкуванням і взаємодією з іншими людьми.

Людина — частина суспільства

Чи вважаєш ти себе частиною суспільства? Поясни, чому.

Людина живе серед людей. Тобто, будучи частиною природи, вона водночас належить до суспільства. Саме ця особливість і визначає місце людини в навколишньому світі.

Важливою ланкою суспільства є сім'я. Вона об'єднує найрідніших людей, які живуть разом, ведуть спільне господарство, турбуються одне про одного.

Спільнота однокласників, друзів, учнівський колектив школи, громада рідного міста чи села, народ, до якого ти належиш, — це також частини суспільства.

Обговоріть, результатами чієї праці ви користуєтесь щодня.

У суспільстві люди залежать одне від одного. Багато чого, необхідного тобі в повсякденному житті, створено працею різних людей.

Кожна людина є частиною суспільства, а тому не лише має право користуватися плодами праці інших людей, але й повинна трудитися на загальне благо.

Ти ще навчаєшся в школі, однак і сьогодні можеш зробити чимало корисного для суспільства.

Дмитрику, а що ж ми можемо зробити для інших?

Найпростіше — підтримувати чистоту й порядок у будинку, у своєму дворі, класі, школі, на вулицях міста чи села. Тоді нам та іншим людям буде приємно там перебувати.

Обговоріть, які корисні для суспільства справи вам під силу.

Пофантазуй, що станеться, коли всі люди перестануть працювати.

Розгляньте кадр із мультфільму, створеного за відомою казкою Р. Кіплінга «Мауглі». Обговоріть, чи можна дитину, котра виросла серед звірів, вважати людиною — повноцінним членом суспільства.

Аби стати повноцінним членом суспільства, дитина має виховуватися серед людей. Від самого народження поряд із тобою є батьки, бабусі, дідусі, брати і сестри, вихователі й учителі. Завдяки спілкуванню з ними ти багато чого знаєш і вмієш. Тільки в суспільстві дитина може навчитися розмовляти, мислити, працювати, спілкуватись і взаємодіяти з іншими людьми.

Перевір себе

1. Що таке суспільство?
2. Чому люди в суспільстві залежать одне від одного? Наведи приклади.
3. Яку користь ти можеш принести суспільству?

Підсумуй свої знання

- Суспільство — це всі люди Землі. Суспільством також називають єдність різноманітних людських спільнот.
- У суспільстві люди залежать одне від одного, допомагають одне одному, взаємодіють між собою.

Вітальна листівка

Виготов листівку до Дня знань.

1.

2.

3.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3	Як дані кодуються в комп'ютері.....	41
ЛЮДИНА		Дружний клас	43
І НАВКОЛИШНІЙ СВІТ	4	Вчимося діяти разом.....	43
Людина — частина природи і суспільства.....	4	Ефективне спілкування. Уміння слухати.	
Природа — частина навколишнього світу.....	4	Запобігання конфліктам	46
Людина — частина природи.....	7	Вчимося бути толерантними.....	49
Людина — частина суспільства.....	9	Осінній букет.....	51
Вітальна листівка.....	11	Поняття комп'ютерної мережі. Види комп'ютерних мереж.....	52
Інформація. Дії з інформацією	12	ЯК ДОСЯГТИ УСПІХУ В ЖИТТІ	54
Роль інформації в житті людини.....	12	Я расту і розвиваюсь	54
Дослідження довкілля	14	Показники здоров'я і розвитку дитини.....	54
Навіщо досліджувати природу.....	14	Здоровий спосіб життя	57
Джерела інформації про природу.....	16	Емоції, настрої, почуття	58
Спогади про літо.....	19	Дім моєї мрії.....	61
Носії повідомлень. Дані.....	20	Інтернет. Служби Інтернету. Програма-браузер.....	62
Як людина пізнає природу	22	Характер людини	65
Методи дослідження природи.....	22	Зовнішність і краса людини.....	65
Обладнання для вивчення природи.....	27	Риси характеру людини	67
Троянда.....	29	Пізнаємо себе.....	70
Поняття про символи та їх кодування.....	30	Сонечко.....	71
МІЙ КЛАС, МОЯ ШКОЛА	32	Гіперпосилання. Пошукові служби.....	72
Я у школі	32	Навчання як складова життєвого успіху	74
Школа. Правила шкільного розпорядку.....	32	Уміння вчитися.....	74
Історія рідної школи. Збереження традицій.....	35	Уміння вчитися. Планування робочого часу.....	76
Зайчик.....	37	Балерина.....	79
Ставлення до інших. Людські чесноти.....	38	Авторське право. Безпечна робота в Інтернеті.....	80

НЕЖИВА ПРИРОДА	82	Добування і економне	
У світі тіл і речовин	82	використання корисних	
Тіла і речовини	82	копалин	119
Властивості твердих		Гірський пейзаж	121
тіл, рідин і газів	85	Папки	122
Різноманітність речовин		Ґрунт	124
та їх використання		Склад ґрунту	124
людиною	88	Ґрунти потребують	
Кактуси	90	охорони	127
Комп'ютерні пристрої	91	Значення ґрунту	
Пристрої для роботи		в природі і житті	
з інформацією	91	людини	129
Вода	93	Змійка-стрибунка	131
Вода у природі	93	Пристрої введення	
Стани води. Колообіг		та виведення	
води у природі	94	інформації	132
Розчинні та нерозчинні		МОЯ РОДИНА,	
у воді речовини.		МІЙ ДІМ	134
Очищення води	97	Дружна родина	134
Значення води в природі		Сім'я. Історія роду	134
і житті людини.		Економіка сім'ї	136
Охорона води	99	Родинні стосунки	139
Рибка	101	Веселі бутерброди	141
Комп'ютерні пристрої		Клавіатура.	
зберігання та		Введення текстової	
опрацювання інформації.		інформації	142
Носії інформації	102	Безпечний дім	144
Повітря	104	Правила користування	
Повітря, його		джерелами	
властивості та склад	104	водопостачання	144
Значення повітря		Пожежна безпека	146
в природі та житті		Правила користування	
людини	106	газовою плитою	149
Охорона повітря		Ризики вживання	
від забруднення	109	шкідливих речовин	151
Політ на повітряній кулі ...	111	Будиночок	152
Файли	112	Редагування	
Гірські породи.		текстової інформації	153
Корисні копалини	114	Підсумовуємо разом	155
Гірські породи	114	Використані	
Корисні копалини,		інтернет-джерела	157
їх види	116		